Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 20. märtsil 2012 [1]

Kohtuasi C-42/11

João Pedro Lopes Da Silva Jorge

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour d'appel d'Amiens (Prantsusmaa))

Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades — Raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta — Liikmesriigi õigusnormid, milles on õigus jätta Euroopa vahistamismäärus täitmata ette nähtud üksnes juhul, kui tagaotsitav isik on selle riigi kodanik — Diskrimineerimine kodakondsuse alusel

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour d'appel d'Amiens (Amiens'i apellatsioonikohus, Prantsusmaa), pakub Euroopa Kohtule uuesti võimaluse tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta [2] artikli 4 punkti 6. Euroopa Kohtul palutakse nimelt täpsustada oma praktikat ning kaaluda ühelt poolt hindamisruumi, mis on liikmesriikidel kõnealuse raamotsuse rakendamisel, ja teiselt poolt nende tagatiste ulatust, mida tuleb pakkuda Euroopa Liidu kodanikele, kui nende suhtes tehakse Euroopa vahistamismäärus vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks.

I. Õiguslik raamistik

A. *Rahvusvaheline õigus*

2. Strasbourgis 21. märtsil 1983 allkirjastatud kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni, millega on ühinenud liidu kõik liikmesriigid, artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et „[p]ooled kohustuvad pakkuma teineteisele kõige laialdasemat koostööd karistatud isikute üleandmisel kooskõlas käesoleva konventsiooni sätetega". [Siin ja edaspidi on osundatud konventsiooni tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

3. Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Käesoleva konventsiooni alusel võib karistatud isiku üle anda ainult järgmistel tingimustel:

a) kui see isik on vahistamismäärust täitva riigi kodanik".

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34.

4. Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõikes 4 on täpsustatud, et „[i]ga riik võib igal ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud deklaratsioonis defineerida oma tarbeks mõiste „kodanik" käesoleva konventsiooni tähenduses".

B. *Liidu õigus*

1. Raamotsus 2002/584

5. Raamotsuse 2002/584 artiklis 1 on Euroopa vahistamismäärus ja selle täitmise kohustus määratletud järgmiselt:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6."

6. Raamotsuse 2002/584 artiklis 4 on reguleeritud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikke aluseid. Selle punktis 6 on ette nähtud, et „[v]ahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, […] kui [see] on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele".

7. Raamotsuse 2002/584 artiklis 32 on sätestatud, et „[e]nne 1. jaanuari 2004 saadud väljaandmistaotluste suhtes kohaldatakse jätkuvalt väljaandmisega seotud juriidilisi dokumente. Pärast seda kuupäeva saadud taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on käesoleva raamotsuse alusel vastu võtnud. Kuid liikmesriik võib ajal, mil nõukogu käesoleva raamotsuse vastu võtab, teha avalduse, et tema kui vahistamismäärust täitev liikmesriik jätkab taotluste läbivaatamist kuritegude osas, mis on toime pandud enne tema määratud kuupäeva, vastavalt enne 1. jaanuari 2004 kohaldatavale väljaandmissüsteemile […]".

8. Artiklit 32 puudutav Prantsuse Vabariigi avaldus on sõnastatud järgmiselt:

„Lähtudes raamotsuse Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artiklist 32, teeb Prantsusmaa avalduse, et tema kui vahistamismäärust täitev liikmesriik jätkab taotluste läbivaatamist kuritegude osas, mis on toime pandud enne 1. novembrit 1993, vastavalt enne 1. jaanuari 2004 kohaldatavale väljaandmissüsteemile […]."

2. Raamotsus 2008/909/JSK

9. Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsusega 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil [3] rakendatakse süsteem, mille eesmärk on hõlbustada karistuse täideviimist muus liikmesriigis kui riik, kus kriminaalasjas tehti kohtuotsus, selleks et paremini tagada süüdimõistetud isiku sotsiaalne rehabilitatsioon.

3 — ELT L 327, lk 27.

10. Raamotsuse 2008/909 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et „[k]äesoleva raamotsuse eesmärgiks on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistetud karistus täide".

11. Raamotsuse 2008/909 artikli 28 lõikes 1 on sätestatud, et „[e]nne 5. detsembrit 2011 saadud taotluste suhtes kohaldatakse süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte. Pärast seda kuupäeva saadud taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on käesoleva raamotsuse alusel vastu võtnud".

C. *Siseriiklik õigus*

12. Prantsuse kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 695-24 on loetletud alused, mille korral võib Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda. Nii on selles ette nähtud, et „Euroopa vahistamismääruse täitmisest võib keelduda:

[…]

2) kui vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks tagaotsitav isik on Prantsuse kodanik ning kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma".

II. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13. Portugali kriminaalkohus tegi 14. septembril 2006 põhikohtuasja vastustaja Portugali kodaniku J. P. Lopes Da Silva Jorge suhtes Euroopa vahistamismääruse, et viia täide 2003. aastal mõistetud viieaastane vangistus 2002. aastal toime pandud tegude eest. Alates sellest kuupäevast asus J. P. Lopes Da Silva Jorge elama Prantsusmaale.

14. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et J. P. Lopes Da Silva Jorge abiellus 11. juulil 2009 Prantsuse kodanikuga, kellega koos elab ta Prantsuse territooriumil. Ta töötab alates 3. veebruarist 2008 tähtajatu lepingu alusel kohalike vedude veoautojuhina Prantsuse äriühingus.

15. 19. mail 2010 telefoni teel saadud kutse alusel ilmus J. P. Lopes Da Silva Jorge Prantsuse politseijaoskonda. Seal teatati talle, et tema suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus ning et Portugali ametivõimud on karistuse täitmise eesmärgil esitanud üleandmise taotluse. Cour d'appel d'Amiens'i peaprokurör pöördus 20. mail 2010 eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, et viimane otsustaks J. P. Lopes Da Silva Jorge üleandmise Portugali ametivõimudele.

16. Põhikohtuasja menetluses kinnitas peaprokurör sisuliselt, et Portugali ametivõimud on Euroopa vahistamismääruse tegemisel järginud seadusest tulenevaid nõudeid ning et kohaldamisele ei kuulu Prantsuse kriminaalmenetluse seadustikus ette nähtud täitmisest keeldumise kohustuslikud ega vabatahtlikud alused. Kui tal paluti võtta seisukoht Euroopa Kohtu otsuse Wolzenburg[4] mõju kohta, väitis peaprokurör, et kuigi J. P. Lopes Da Silva Jorgel on õigus tugineda Prantsuse õigusnormidele, milles on kehtestatud tingimused, mille korral võib pädev ametiasutus kooskõlas Euroopa Kohtu ettekirjutustega keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, ning seega tugineda kriminaalmenetluse seadustiku artiklile 695-24, on selles artiklis viidatud alus, mis puudutab üksnes Prantsuse kodanikke endid, siiski vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktile 6 vabatahtlik. Nii kuulub kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24 kohaldamisele üksnes kahe eelduse esinemisel, nimelt kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud Prantsuse kodaniku suhtes ning kui Prantsuse pädevad ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma. Seega palub prokurör J. P. Lopes Da Silva Jorge üle anda Portugali ametivõimudele.

4 — 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08: Wolzenburg (EKL 2009, lk I-9621).

17. Põhikohtuasja menetluses teatas J. P. Lopes Da Silva Jorge vastupidi, et ta ei nõustu sellega, et ta antakse Portugali ametivõimudele üle, ning palus ennast paigutada kinnipidamisasutusse Prantsusmaal, viidates esiteks Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artiklile 8 ning asjaolule, et otsus anda ta Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil Portugali ametivõimudele üle riivaks ebaproportsionaalselt tema õigust eraelu puutumatusele. Tuginedes eespool viidatud kohtuotsusele Wolzenburg, viitas ta teiseks asjaolule, et Prantsuse õiguse kohaselt on võimalik keelduda üleandmisest üksnes Prantsuse kodanike puhul, ning seadis kahtluse alla kriminaalmenetluse seadustiku artikli 695-24 kooskõla raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 ning laiemalt diskrimineerimiskeelu põhimõttega, nagu see on sätestatud ELTL artiklis 18.[5]

18. Kuna chambre de l'instruction de la cour d'appel d'Amiens'il tekkisid liidu õiguse tõlgendamisel raskused, otsustas ta menetluse peatada ning esitada 31. jaanuaril 2011 Euroopa Kohtu kantseleisse saabunud eelotsusetaotluses Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel kaks järgmist eelotsuse küsimust:

„1. Kas [ELTL] artiklis 18 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm nagu kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24, mis annab õiguse keelduda vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest üksnes juhul, kui tagaotsitav on Prantsuse kodanik ja kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma?

2. Kas raamotsuse [2002/584] artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse siseriiklikus õiguses rakendamise põhimõte on jäetud liikmesriikide otsustada või on see kohustuslik ning täpsemalt kas liikmesriik võib võtta meetme, mis sisaldab diskrimineerimist kodakondsuse alusel?"

III. Menetlus Euroopa Kohtus

19. J. P. Lopes Da Silva Jorge, Tšehhi, Saksamaa, Prantsuse, Madalmaade, Austria ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon esitasid Euroopa Kohtule kirjalikud märkused.

20. Põhikohtuasja vastustaja ja Saksamaa, Prantsuse, Madalmaade ja Poola valitsus ning komisjon esitasid 31. jaanuaril 2012 toimunud kohtuistungil oma suulised märkused.

IV. Õiguslik analüüs

21. Loogikast lähtuvatel põhjustel ning pärast mõningaid sissejuhatavaid märkusi alustan ma analüüsimist teisest eelotsuse küsimusest.

A. *Sissejuhatavad märkused*

1. Euroopa Kohtu eelotsusepädevus

22. Prantsuse Vabariik tegi endise EL artikli 35 lõike 2 alusel avalduse, millega ta aktsepteeris Euroopa Kohtu pädevust teha eelotsuseid vastavalt endise EL artikli 35 lõike 3 punktis b ette nähtud korrale.[6] Peale selle jäävad vastavalt EL toimimise lepingule lisatud protokolli (nr 36) üleminekusätete kohta artikli 10 lõikele 1 enne Lissaboni lepingu jõustumist vastu võetud liidu õigusaktide puhul EL lepingu endisel VI jaotisel põhinevad Euroopa Kohtu volitused muutumatuks, isegi kui neid on aktsepteeritud endise EL artikli 35 lõike 2 alusel. Seega on Euroopa Kohus pädev eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastama.

5 — Kuigi kirjalikes dokumentides, eeskätt eelotsusetaotluses mainitakse EÜ artiklit 12, tuleb ilmselt tõdeda, et viidatud on ELTL artiklile 18.

6 — Vt teave Prantsuse Vabariigi ja Ungari Vabariigi deklaratsioonide kohta, millega aktsepteeritakse Euroopa Kohtu pädevust teha eelotsuseid Euroopa Liidu lepingu artiklis 35 osutatud õigusaktide kohta (ELT 2005, C 318, lk 1).

2. Raamotsuse 2002/584 kohaldamine

23. Kuigi raamotsuse 2002/584 artikli 32 alusel on vahistamismäärust täitvatel liikmesriikidel lubatud jätkuvalt kohaldada enne 1. jaanuari 2004 kohaldatavat väljaandmissüsteemi, ilmneb Prantsuse Vabariigi avaldusest, et ta jättis endale selle võimaluse ainult enne 1. novembrit 1993 toime pandud kuritegude osas. Põhikohtuasjas käsitletavas olukorras, kus taotluse aluseks olevad süükspandavad teod leidsid aset 2002. aastal ja kus Euroopa vahistamismääruse täitmise taotlus ise tehti pärast 1. jaanuari 2004, kuulub seega kohaldamisele raamotsusega 2002/584 kehtestatud süsteem.

24. Siiski tuleb kaaluda, milline mõju on põhikohtuasjale raamotsusel 2008/909. Selle 27. novembril 2008 vastu võetud raamotsuse eesmärk on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistetud karistus täide.[7] Liikmesriikide poolt selle raamotsuse rakendamise tähtpäevaks oli määratud 5. detsember 2011.[8] Kõnealuse tähtpäeva saabumine eelotsusemenetluse kestel ei mõjuta siiski otseselt käesolevat kohtuasja. Raamotsuse artiklis 28 on nimelt ette nähtud, et kui ei ole tehtud vastupidist ühepoolset avaldust, kohaldatakse enne 5. detsembrit 2011 saadud taotluste suhtes süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte. Kuna Prantsuse ametivõimud said Euroopa vahistamismääruse täitmise taotluse enne 5. detsembrit 2011, tuleb põhikohtuasja vastustaja olukorda seega analüüsida raamotsuse 2002/584 alusel, sest Prantsuse Vabariik ei ole teinud vastupidist avaldust.

B. *Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 rakendamiseks liikmesriikidele jäetud kaalutlusruum*

25. Euroopa Kohtule esitatud teise küsimuse abil soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt välja selgitada, kas liikmesriigid on kohustatud oma vastavas siseriiklikus õiguskorras rakendama raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise vabatahtlikku alust, ning jaatava vastuse korral, kas nad on kohustatud seda tegema kõigil selles punktis nimetatud juhtudel, see tähendab nii oma riigi kodanike kui ka teiste liikmesriikide kodanike puhul, kes elavad või viibivad nende territooriumil.

26. Raskused puudutavad minu hinnangul mitte niivõrd kõnealuse sätte sõnastuse probleemi, kuivõrd kohtupraktikas esinevaid kõhklusi, mis andnud alust erinevatele tõlgendustele. Nii käsitlen ma kõigepealt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 sõnastust ja selle sätte üldist ülesehitust, enne kui ma asun analüüsima liikmesriikide kaalutlusruumi Euroopa Kohtu praktika tähenduses.

27. Kõigepealt soovin ma siiski sissejuhatuseks esitada hulga märkusi, mis minu hinnangul on käesoleva kohtuasja ja selles käsitletavate hüvede paremaks mõistmiseks olulised. Selles suhtes on tähtis meenutada, et raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 on kinnitatud, et see otsus „ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid", mis on sätestatud liidu õiguses.

28. Raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 sisalduv viide põhiõigustele ja aluspõhimõtetele peab toimima barjäärina. Kõnealuse raamotsusega hõlmatud valdkonnas ning laiemalt politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas ei ole mõeldav, et vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mis on Euroopa vahistamismääruse mehhanismi keskmes, kohaldatakse samal moel nagu siis, kui on tegemist teise liikmesriigi väljastatud ülikoolidiplomi või juhiloa tunnustamisega. Samuti ei tule kõne alla, et liikmesriigid võiksid aidata luua vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, mille tulemusel jäetaks tähelepanuta nende isikute põhiõigused, kelle tegevus on võinud vabadust, turvalisust või õigust ohustada. Vastastikuse tunnustamise põhimõtet – eriti kui seda kohaldatakse

7 — Vt raamotsuse 2008/909 artikkel 3.

8 — Vt raamotsuse 2008/909 artikkel 29. Prantsuse Vabariik ei järginud seda tähtaega, kuna selle seaduse eelnõu, millega raamotsus 2008/909 peaks Prantsuse õiguskorras rakendatama, on käesolevas kohtuasjas ettepaneku esitamise ajal jätkuvalt parlamendis arutusel (vt seaduseelnõu, millega Prantsusmaa rahvusvaheliste kohustuste alusel kehtestatakse mitmesuguseid sätteid karistusõiguse ja kriminaalmenetluse valdkonnas, esitatud senatile 11. jaanuaril 2012).

seoses Euroopa vahistamismäärusega, mis on tehtud karistuse täideviimiseks, nagu põhikohtuasjas – ei saa kohaldada automaatselt, vaid vastupidi, seda tuleb kaaluda iga Euroopa vahistamismääruse täitmise taotluse aluseks oleva konkreetse olukorra isiklikku ja inimlikku konteksti silmas pidades. Nii peab raamotsuse tähenduses vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamisel – raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 on meeldetuletus selle kohta – olema nende põhiõiguste tagamine, mille hulka esmajärgus kuulub süüdimõistetu inimväärikus,[9] siseriikliku seadusandja kinnismõte, kui ta võtab üle liidu õigusakte, liikmesriigi õigusasutuste kinnismõte, kui nad kasutavad liidu õigusega neile antud volitusi, kuid ka Euroopa Kohtu kinnismõte, kui tal palutakse raamotsuse 2002/584 sätteid tõlgendada. Kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vaba liikumist tuleb tagada, aga vajaduse korral ka piirata seda kõrgemalseisvat põhimõtet silmas pidades, milleks on inimväärikuse kaitsmine – põhiõiguste kaitsmise nurgakivi liidu õiguskorras.

29. Nüüd analüüsimist jätkates lähtun ma vastastikuse tunnustamise põhimõtte sellisest humanistlikust tõlgendusest.

1. Grammatiline ja teleoloogiline tõlgendamine

30. Esmalt tuleb meenutada, et raamotsused on liidu õigusaktina endise EL artikli 34 lõike 2 punkti b kohaselt liikmesriikidele siduvad „saavutatavat tulemust silmas pidades […], kuid jätavad riigi asutustele vabaduse valida vorm ja meetodid”.

31. Täpsemalt on raamotsuse 2002/584 artiklites 3 ja 4 sätestatud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise alused vahistamismäärust täitva riigi õigusasutuste jaoks. Need alused, mis on kõnealuses raamotsuses loetletud ammendavalt, et mitte seada ohtu üleandmise põhimõtet ennast, puudutavad kord kohustuslikku, kord vabatahtlikku täitmata jätmist. Nimelt nähtub artikli 4 pealkirjast („Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused”), et vabatahtlik on mitte aluste rakendamine liikmesriikide poolt, vaid Euroopa vahistamismääruse täitmine, mis on seega jäetud liikmesriikide õigusasutuste otsustada.[10]

32. Vaadelduna raamotsuse 2002/584 muudest punktidest eraldi on selle artikli 4 punkti 6 tekstis tõepoolest ette nähtud, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui see on tehtud karistuse täitmiseks, kui tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

33. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 koostoimes endise EL artikliga 34 nõuab seega, et liikmesriigid rakendaksid oma õiguskorras kõnealuses sättes ette nähtud täitmata jätmise alust ning seda igakülgselt. Ma ei leia, et selle punkti sõnastuses sidesõna „või” kasutamisele tuleks omistada märkimisväärset tähtsust. Nagu kohtuistungil osalenud mõningad pooled märkisid, kasutatakse seda sidesõna enamikus keeleversioonides,[11] samas kui näiteks saksakeelses versioonis kasutatakse sõna „und” (ja), selleks et määrata kindlaks nende isikute kategooriad, kelle suhtes võib raamotsuse artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise alust kohaldada. Ma pean sellist argumenti siiski vähemalt nõrgaks, kui mitte asjakohatuks, kuna artikli 4 punkti 6 prantsuskeelses versioonis sidesõna „ja” kasutamisel oleks puudunud igasugune mõte. Sellega oleks kaasnenud oht, et oleks võinud esitada absurdseid argumente selle kohta, et seda alust võib kohaldada üksnes isiku suhtes, kes on vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik, viibib seal ja omab seal elukohta.

9 — Inimväärikus on esimene põhiõigustest, mis on Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud (vt harta artikkel 1).

10 — Sõnastus on samuti selge teistes keeleversioonides: siinkohal viitan ma peamiselt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 pealkirjale selle hispaaniakeelses („Motivos de no ejecución facultativa de la orden de detención europea”), ingliskeelses („Grounds for optional non-execution of the European arrest warrant”), itaaliakeelses („Motivi di non esecuzione facoltativa del mandato di arresto europeo”) ning portugalikeelses („Motivos de não execução facultativa do mandado de detenção europeu”) versioonis.

11 — Nii on see eeskätt hispaaniakeelses, ingliskeelses, prantsuskeelses, itaaliakeelses ja portugalikeelses versioonis.

34. Isegi kui oletada, et liikmesriigid ei ole kohustatud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 rakendama, siis kuna Prantsuse seadusandja ilmselgelt soovis selle sätte kriminaalmenetluse seadustiku artikli 695-24 abil siseriiklikku õigusesse üle võtta, oli liikmesriigi seadusandja kohustatud seda tegema kõikide punktis 6 nimetatud isikute kategooriate suhtes. Nimelt jättes kõrvale võimalikud keelelised erinevused, ilmneb minu hinnangul raamotsuse artikli 4 punktiga 6 taotletavast eesmärgist kahtlemata, et liikmesriigid on kohustatud seda punkti rakendama nii, et nende õigusasutustel peab olema vajaduse korral võimalik keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest mitte ainult nende enda kodanike suhtes, vaid ka teiste liikmesriikide kodanike suhtes, kui nad vastavad raamotsuses 2002/584 kehtestatud tingimustele, ning selleks peavad nad nende isikute konkreetset olukorda igakülgselt analüüsima.

35. Niisugune järeldus ei ole minu hinnangul – vastupidi sellele, mida väitis enamik käesolevasse menetlusse astunud pooltest –, vastuolus raamotsuse 2002/584 aluseks oleva olulise põhimõttega, milleks on vastastikuse tunnustamise põhimõte. Pooled on seisukohal, et raamotsuses ette nähtud täitmata jätmise aluseid tuleb tõlgendada eriti kitsendavalt, et lihtsustada üleandmist, ning seda kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõttega.

36. Vastab tõele, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt sellest põhimõttest, „mis on raamotsuse 2002/584 ülesehituse alus, tuleneb selle artikli 1 lõike 2 kohaselt, et liikmesriigid peavad põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitma”.[12] Ma märgin siiski, et vaatamata vastastikuse tunnustamise põhimõtte märkimisväärsele tähtsusele raamotsuses nägi liidu seadusandja ette täitmata jätmise alused. Need loetleti ammendavalt, mis just tagabki, et põhimõte on see, et Euroopa vahistamismäärusi täidetakse. Täpsemalt taotletakse raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 eesmärki suurendada tagaotsitava sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalusi karistuse ärakandmise korral.[13] Seega, kuigi raamotsusega 2002/584 elluviidav vastastikuse tunnustamise põhimõtte on küll oluline, ei sätestanud liidu seadusandja seda siiski absoluutsena. Raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 sisalduv viide põhiõigustele kinnitab seda, nagu ma juba sissejuhatavalt märkisin. Raamotsuse artikli 4 punkt 6 väljendab seega selgelt liidu seadusandja tahet jätta pädevatele õigusasutustele vajaduse korral võimalus teha kõnealuse põhimõttega kompromiss, kui nad peavad kaitsma ka nii olulist hüve nagu süüdimõistetud isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tulemuslikkust.

37. Rehabiliteerimise eesmärk ei ole ainult süüdimõistetu isiklikes huvides. Tulemuslik sotsiaalne rehabilitatsioon kõnealusele isikule tuttavas keskkonnas on samuti ühiskonna jaoks, milles ta vältimatult elab, täiendav tagatis selle kohta, et kõrvalekalduva käitumise kordumise tõenäosus on väike. Tähtsust, mille liidu seadusandja sellele eesmärgile omistab, on seega sõnaselgelt kinnitatud raamotsuses 2008/909, mille eesmärk artikli 3 lõike 1 kohaselt on „hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni”.

38. Euroopa Kohus on kinnitanud, et „kuigi […] raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 […] eesmärk on suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud, siis ei saa see eesmärk, olgugi et oluline, välistada seda, et liikmesriigid piiravad raamotsuse rakendamisel selle artikli 1 lõikes 2 esitatud põhireegli tähenduses olukordi, mille puhul peab olema võimalik keelduda andmast üle isikut, kelle kohta kehtib viidatud artikli 4 punkt 6”.[14] Nii toimides kohus üksnes tuletas meelde, et artikli 4 punkt 6 ei pretendeeri süüdimõistetu jaoks tingimusteta õiguse kehtestamisele kanda oma karistus vahistamismäärust täitva riigi territooriumil ning et konkreetsel juhul oli raamotsusega kooskõlas selliste siseriiklike õigusnormide kohaldamine, mis teiste liikmesriikide kodanike puhul seadis täitmata jätmise vabatahtliku aluse tingimuseks viieaastase seadusliku riigis viibimise. Euroopa Kohus võttis seejärel

12 — Eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 57.

13 — *Ibidem*, punkt 67.

14 — *Ibidem*, punkt 62.

seisukoha konkreetses olukorras selliste õigusnormide kohaldamise kohta, mis piirasid, kuid siiski ei välistanud juhtumeid, mille korral oli võimalik Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda. Ma tulen hiljem veel tagasi ettevaatlikkuse juurde, mida Euroopa Kohtu olemasolevale praktikale tuginemisel tuleb üles näidata. [15]

39. Vastupidi Prantsuse valitsuse väidetule ei tähenda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendus, mille ma välja pakun, tagaotsitava karistamatuse soosimist ega ka vastastikuse tunnustamise põhimõtte kahtluse alla seadmist, kuna vahistamismäärust täitev riik võib Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda üksnes sõnaselgel tingimusel, et ta kohustub karistuse oma territooriumil täitma, ilma et ta kunagi seaks kahtluse alla otsuse, millega karistus mõisteti. Selles tähenduses säilib kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise loogika täielikult, isegi juhul, kui tagaotsitav kannab karistust vahistamismäärust täitvas, mitte selle teinud liikmesriigis. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendus, mille ma Euroopa Kohtule välja pakun, ei ole seega minu hinnangul vastuolus selle otsuse üldise ülesehituse ega taotletavate eesmärkidega.

40. Lõpuks olen ma vältimatult seisukohal, et raamotsuse artikli 4 punkti 6 tõlgendus, mis võimaldaks pidada sellega kooskõlas olevaks siseriiklikke õigusnorme, mis ilma igasuguste eranditeta välistavad iga liidu kodaniku suhtes, kes viibib või elab liikmesriigi territooriumil, täitmata jätmise vabatahtliku aluse võimaliku kohaldamise ainuüksi põhjusel, et tal ei ole kõnealuse liikmesriigi kodakondsust, läheks otsesesse vastuollu suure hulga põhiõiguste ja õiguse üldpõhimõtetega, mille järgimine on raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 ette nähtud, ning oleks seega kõnealuses artiklis kehtestatud nõuetega raskesti kokkusobitatav.

2. Liikmesriikide kaalutlusruum ja raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 isikuline kohaldamisala

41. Euroopa Kohus tunnistas eespool viidatud kohtuotsuses Wolzenburg, et „[l]iikmesriikidel on raamotsuse 2002/584 artikli 4, eeskätt […] punkti 6 rakendamisel tingimata teatav kaalutlusruum”. [16] Ma ei arva siiski, et kohus pidas silmas muud kui kaalutlusruumi, mis on liikmesriikidele aluslepingus antud raamotsuste rakendamise vormi ja vahendite kindlaksmääramiseks. Igal juhul peab selle kaalutlusruumi kasutamine toimuma kooskõlas liidu õigusega. [17]

42. Euroopa Kohtul on juba palutud tõlgendada raamotsuse artikli 4 punkti 6 ning käesolevas menetluses märkusi esitanud huvitatud pooled käsitlesid pikalt kohtuotsust Kozłowski [18] ja eespool viidatud kohtuotsust Wolzenburg, mis on tehtud kõnealuses valdkonnas. Enamik nendest pooltest järeldas kohtuotsuse Wolzenburg punktist 58, et Euroopa Kohus tunnustas siseriikliku seadusandja vabadust raamotsuse 2002/584 artiklis 4 nimetatud erinevate aluste rakendamisel. Kohtuotsuse Wolzenburg kõnealuses punktis kinnitas Euroopa Kohus, „et kui siseriiklik seadusandja teeb nimetatud raamotsuse artiklis 4 esitatud võimaluste alusel valiku piirata olukordi, kus tema täitev õigusasutus võib keelduda tagaotsitavat isikut üle andmast, siis see üksnes tugevdab selle raamotsusega kehtestatud üleandmissüsteemi vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala toetuseks”.

43. Siiski ei tohi unustada, et siseriikliku õiguse seisukohalt oli olukord kohtuasjas Wolzenburg väga erinev, kuna Euroopa Kohus pidi tegema otsuse õigusnormide kohta, millega raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tegelikult rakendati, sealhulgas peale vahistamismäärust täitva riigi ka muude liikmesriikide kodanike suhtes. Tegemist on käesoleva kohtuasja suhtes olulise erinevusega, mis nõuab järelikult suurt ettevaatlikkust, kui soovitakse lähtuda kõnealuses valdkonnas tehtud kohtuotsustes ning

15 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 43.

16 — Eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 61.

17 — *Ibidem*, punkt 45.

18 — 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-66/08: Kozłowski (EKL 2008, lk I-6041).

eelkõige eespool viidatud kohtuotsuses Wolzenburg esitatud Euroopa Kohtu seisukohtadest, mis ei ole *ipso facto* ülekantavad juhtumile, kus liikmesriigi siseriiklikes õigusnormides on ette nähtud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kohaldamine üksnes selle riigi kodanikele. Kõnealuse punkti 58 tõlgendamisel tuleb seega silmas pidada konkreetset siseriiklikku konteksti, mis esineb kõnealuses asjas.

44. Kui teha kõnealusest punktist mingi järeldus, siis see, et raamotsusega 2002/584 ei kohustata liikmesriike andma nende territooriumil elavatele või viibivatele teiste liikmesriikide kodanikele tingimusteta õigust sellele, et neid puudutava Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldutakse. Liikmesriikidele antud kaalutlusruum, mida selles kohtuotsuses samuti käsitletakse, võib väga hästi väljenduda niisuguste juhtumite piiramise teel,[19] kuid kindlasti mitte sel viisil, et raamotsuse artikli 4 punktis 6 nimetatud täitmata jätmise vabatahtlike aluste kohaldamine täielikult välistatakse kõigi teiste liikmesriikide kodanike suhtes. On selge, et raamotsusega 2002/584 kohustatakse liikmesriike tegema oma õigusasutustele ülesandeks iga konkreetse olukorra analüüsimine igakülgse hindamise abil, juhul kui nendel asutusel palutakse jätta täitmata Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud vahistamismäärust täitva riigi kodaniku või seal viibiva või elava isiku suhtes karistuse täideviimise eesmärgil.[20]

45. Peale selle nähtub Euroopa Kohtu praktikast sama selgelt, et selles ei käsitata raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 isikulist kohaldamisala valikuliselt kas vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanikke, selles liikmesriigis elavaid või viibivaid teiste liikmesriikide kodanikke või neid mõlemaid koos hõlmavana. Euroopa Kohus märkis nimelt eespool viidatud kohtuotsuse Kozłowski punktis 34, et „[r]aamotsuse [2002/584] artikli 4 punkti 6 kohaselt on selle täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamisala piiratud isikutega, kes – juhul kui nad ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanikud – „elavad" või „viibivad" selles liikmesriigis".

46. Kõigil eespool esitatud põhjustel teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teisele eelotsuse küsimusele nii, et ilma et see mõjutaks kaalutlusruumi, mida liikmesriigid võivad liidu õigust järgides kasutada nende tingimuste kindlaksmääramisel, mille võib seada raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse kohaldamise eelduseks teiste liikmesriikide kodanike puhul, kes elavad või viibivad nende territooriumil, on liikmesriigid kohustatud rakendama nimetatud artikli 4 punkti 6 nii, et vahistamismäärust täitvatel õigusasutustel on õigus keelduda karistuse täideviimise eesmärgil tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest nii oma kodanike puhul kui ka teiste liikmesriikide kodanike puhul, kes viibivad või elavad nende territooriumil, kusjuures kõnealustel asutustel peab olema võimalik seda õigust teostada iga konkreetse juhtumi asjaolusid silmas pidades.

C. *Esimene küsimus*

47. Minu hinnangul piisab eespool analüüsitud küsimusele antud vastusest, et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilikud juhtnöörid. Siiski peab Euroopa Kohus juhul, kui ta otsustab, et liikmesriigid ei pea üksnes raamotsuse 2002/584 sõnastust järgides rakendama selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 nii oma kodanike kui teiste liikmesriikide kodanike suhtes, kes viibivad või elavad nende territooriumil, ning järeldab, et Prantsuse riik kasutas oma kaalutlusruumi täielikult kooskõlas raamotsusega 2002/584, võtma seisukoha asjaolu suhtes, kas diskrimineerimiskeelu põhimõttega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

19 — Euroopa Kohus on lisaks järeldanud, et Madalmaade õigusnormid, milles on ette nähtud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kohaldamine Madalmaade kodanike suhtes tingimusteta ja teiste liikmesriikide kodanike suhtes tingimusel, et nad on Madalmaade territooriumil seaduslikult elanud katkematult vähemalt viis aastat, on liidu õigusega kooskõlas.

20 — Raamotsuse 2002/584 põhjendus 8 räägib selgelt selle kasuks, kuivõrd selles on märgitud, et „Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta".

48. Esiteks tuleb märkida, et põhikohtuasja vastustaja kasutas oma liikumisvabadust, kui ta sisenes Prantsuse territooriumile, kus ta õiguspäraselt elab ning kus ta on loonud perekonna. Liikmesriigid ei tohi nimelt raamotsuse rakendamisega seoses kahjustada liidu õigust, eeskätt sätteid, mis reguleerivad kõigile liidu kodanikele tagatud õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.[21] Nii on Euroopa Kohus ise juba otsustanud, et liikmesriigi kodanik, kes elab seaduslikult teises liikmesriigis, võib tugineda diskrimineerimiskeelu põhimõttele, et vaidlustada siseriiklik õigusakt, milles on ette nähtud tingimused, mille korral pädev õigusasutus võib keelduda vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest.[22] Seda enam peab see nii olema seoses põhikohtuasjas kõne all oleva Prantsuse õigusnormiga, mille kohaselt on kõigi liidu kodanike, välja arvatud Prantsuse kodanike endi puhul välistatud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse kasutamine. Järelikult tuleb tõdeda, et põhikohtuasja vastustajal on selle õigusnormi vaidlustamiseks õigus tugineda ELTL artiklile 18. Seega tuleb veel analüüsida, kas kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24 kujutab endast diskrimineerimist kodakondsuse alusel.

49. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on diskrimineerimiskeelu põhimõtte kohaselt nõutav, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud.[23]

50. Prantsuse õigusnormidest tuleneb selgelt, et teiste liikmesriikide kodanikke koheldakse Prantsuse kodanikest erinevalt. Seega ei saa nõustuda teatud valitsuste argumendiga, et sellisel juhul ei ole kodanikud teiste liikmesriikide kodanikega sarnases olukorras. Need valitsused rõhutasid, et laadilt on erinev seos, mis ühendab kodanikku oma kodakondsusriigiga, võrreldes seosega, mis ühendab liidu kodanikku oma elukohariigiga, mille kodanik ta seega ei ole. Kindlasti on näiteks igal Prantsuse kodanikul kodakondsusest tulenevalt väga tugev seos Prantsuse ühiskonnaga, millega on põhjendatud see, et Prantsuse riik ainult tema suhtes kohustub oma territooriumil täitma liidu teises liikmesriigis mõistetud karistuse. Ma olen siiski seisukohal, et sellist liiki argumentide juurde peatuma jäädes ei oleks liidu õiguses toimunud neid erakordseid arenguid, mis seda on tänaseni inspireerinud. Sellisest arutelust oleme minu hinnangul suuresti üle saanud.

51. Nii võib hõlpsasti mõista, et liikmesriik soovib omada tagatisi ning kohustuda täitma välisriigis mõistetud karistust – mis on selle riigi jaoks vaieldamatult suur vastutus – üksnes nende isikute puhul, kellel on kõnealuse riigi ühiskonnaga tegelik, stabiilne ja kestev side. Seevastu on täiesti vale väita, et üksnes neil isikutel, kellel on selle riigi kodakondsus, on selline side. Põhikohtuasja vastustaja juhtum on ilmekas näide. Liidu õiguses sätestatud liikumis- ja elamisvabadusega kaasneb ka asjaolu, et käesoleval ajal ei ole enam võimalik ümberlükkamatult eeldada, et süüdimõistetud isiku rehabilitatsiooni võimalused on kõige suuremad üksnes selles riigis, mille kodanik see isik on. Seega tuleb siiski tõdeda, et Prantsuse õigusnormides koheldakse sarnaseid olukordi erinevalt.

52. Niisugune erinev kohtlemine võib osutuda diskrimineerimiskeelu põhimõttega kooskõlas olevaks, kui see on objektiivselt põhjendatud ning õiguspäraselt taotletava eesmärgiga proportsionaalne, see tähendab et see ei või minna selle eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.[24]

53. Prantsuse valitsus väitis, et tema kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatav. Valitsus toob esile oma kehtiva siseriikliku õigusega seotud probleemi. Nimelt on raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud, et vahistamismäärust täitev liikmesriik kohustub välisriigis mõistetud karistuse oma territooriumil täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele. Prantsuse kehtiv positiivne õigus ei võimalda Prantsuse riigil võtta sellist kohustust. Prantsuse valitsus meenutas selles osas, et välisriigis mõistetud karistuse Prantsusmaal täitmine tekitab olulisi õiguslikke

21 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 45.

22 — *Ibidem*, punkt 47.

23 — Vt eelkõige 3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-303/05: Advocaten voor de Wereld (EKL 2007, lk I-3633, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika) ning eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg (punkt 62).

24 — Eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 69.

küsimusi, mida raamotsus 2002/584 ei reguleeri, mille tõttu viidatakse artikli 4 punktis 6 liikmesriikide siseriiklikule õigusele. Välisriigis mõistetud karistuste täitmise õiguslik kord ei ole ühtne ning sõltub kõige sagedamini rahvusvahelistest, kahepoolsetest või mitmepoolsetest lepingutest, mille tõttu Prantsuse riik ei saa ühepoolselt otsustada oma territooriumil täita teises liikmesriigis mõistetud karistust, kuna Prantsuse riik ei saa tagada süüdimõistetule, et viimase karistuse täitmist tunnustatakse karistuse mõistnud riigis.

54. Näib, et sellele argumendile saab vastu vaielda kahel viisil, kõigepealt lükates ümber toodud põhjenduse ning seejärel toonitades Prantsuse õigusnormide ilmset ebaproportsionaalsust.

55. Mis puudutab Prantsuse valitsuse viidatud probleemi seoses kehtiva siseriikliku õigusega, siis meenutagem kõigepealt, et Euroopa Kohus on harva nõustunud sellist liiki argumentidega.

56. Märkigem seejärel, et Prantsuse valitsus möönis kohtuistungil, et Prantsuse õiguse kohaselt ei ole käesoleval ajal võimalik täita teises liikmesriigis mõistetud karistust isiku puhul, kes ei ole Prantsuse kodanik, veelgi enam tõlgenduse tõttu, mille seadusandja on andnud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktile 6, mille kohaselt pannakse viimati nimetatud normiga liikmesriikidele kohustus kohelda riigi enda kodanikke võrdselt teiste liikmesriikide kodanikega üksnes ületamatu õigusliku takistuse tõttu, milleks on käesoleval ajal Prantsuse riigile siduv rahvusvaheliste lepingute õigus. Selles osas märkis komisjon õigesti, et Prantsuse riik, nagu kõik liidu liikmesriigid, on kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni pool.[25] Konventsioonis on sätestatud, et süüdimõistetu võib üle anda, kui see isik on vahistamismäärust täitva riigi kodanik,[26] kuid selles on ka sätestatud, et pooleks olevad riigid võivad ülepoolselt igal ajal saadetud deklaratsioonis defineerida oma tarbeks mõiste „kodanik" selle konventsiooni tähenduses,[27] mille tõttu Prantsuse riik võib tõepoolest laiendada konventsiooni sätete kohaldatavust teiste liikmesriikide kodanikele.[28]

57. Lõpuks isegi kui oletada – milles ma ei ole ilmselgelt veendunud –, et alles raamotsuse 2008/909 vastuvõtmisega lahendati teises liikmesriigis mõistetud karistuse täitmisega seotud õiguslikud küsimused, ei saa jätta märkimata, et kuna Prantsuse seadusandja ei rakendanud ette nähtud tähtaja jooksul kõnealust raamotsust, on ta alates 5. detsembrist 2011 ainsana vastutav väidetava tegevusetuse eest oma siseriiklikus õiguses ning võib sel viisil juhul, kui Euroopa Kohus peaks nõustuma argumendiga Prantsuse kehtiva positiivse õiguse põhjustatud raskuste kohta, saada jätkuvalt kasu omaenda hooletusest. Siiski sisaldab raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 – mida ka Prantsuse valitsus kohtuistungil möönis – blanketset viidet siseriiklikule õigusele, mille tõttu isegi kui vahistamismäärust täitva riigi enne 5. detsembrit 2011 saadud taotlusi jätkuvalt reguleerib raamotsus 2002/584, võib raamotsuse 2008/909 sätteid arvesse võtta just seepärast, et selle otsuse rakendamise tulemusel tõi kõnealune raamotsus endaga kaasa liikmesriikide siseriikliku õiguse muutmise ja kohandamise.

58. Lisaks on ilmne, et ebaproportsionaalne on õigusnorm, mille tulemusel välistatakse täielikult kõik need liidu kodanikud, kes ei ole Prantsuse kodanikud, raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse kohaldamisalast. Selline õigusnorm võtab pädevalt õigusasutuselt süsteemselt võimaluse hinnata konkreetseid olukordi ning eeldab nii vaieldamatult kui ka ümberlükkamatult, et karistust Prantsuse territooriumil täita on õiguslikult võimatu. Prantsuse valitsuse esitatud argumentidest ilmneb aga, et olukord on nüansirikkam ning et kui puudub pädevus luua ühtne õiguslik raamistik kõigi juhtumite jaoks, mille peavad lahendama vahistamismäärust täitva

25 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 2.

26 — Vt kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõike 1 punkt a.

27 — Vt kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõige 4.

28 — Lisaks ilmneb kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni poolteks olevate riikide ühepoolsete deklaratsioonide analüüsist, et vähemalt seitse liidu liikmesriiki laiendasid mõistet „kodanikud" kõnealuse konventsiooni tähenduses isikutele, kelle elukoht on vahistamismäärust täitva riigi territooriumil või kes on sinna alaliselt elama asunud (Taani Kuningriik, Ungari, Madalmaade Kuningriik, Portugali Vabariik, Slovaki Vabariik, Soome Vabariik ja Rootsi). Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik näevad omalt poolt ette võimaluse laiendada nimetatud mõistet selliste tihedate sidemete hindamise alusel, mis ühendab süüdimõistetud isikut asjaomase riigiga.

riigi õigusasutused, siis on vajalik iga juhtumi puhul kindlaks teha kohaldatav õigus, kuna see õigus võib muutuda vastavalt süüdimõistetud isiku kodakondsuse riigile. Põhikohtuasjas kõne all olev õigusnorm on ebaproportsionaalne, kuna sellega *a priori* välistatakse nimetatud aluse kohaldamine süüdimõistetud isikute puhul, kes oma taotlusele kohaldatavatest õigusnormidest lähtuvalt võiksid siiski potentsiaalselt taotleda oma karistuse täideviimist Prantsuse territooriumil.

59. Eespool toodud kaalutlusi kogumis arvestades teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud esimesele küsimusele, et ELTL artiklis 18 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm nagu põhikohtuasjas, mis annab õiguse keelduda karistuse täitmise eesmärgil tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest vaid sel juhul, kui tagaotsitav on Prantsuse kodanik ja kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma.

D. *Kooskõlalise tõlgendamise kohustus*

60. Kohtuotsuses Pupino leidis Euroopa Kohus, et „kooskõlalise tõlgendamise põhimõte kehtib Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel vastu võetud raamotsuste suhtes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes siseriiklikke õigusnorme kohaldades on õigustatud neid tõlgendama, on kohustatud seda tegema nii palju kui võimalik raamotsuse sätteid ja eesmärki silmas pidades, et saavutada raamotsusega soovitud tulemus ja järgida [endise] EL artikli 34 lõike 2 punkti b”.[29] Lisaks otsustas kohus, et „[l]iikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule lõpeb seal, kus neid õigusnorme ei ole enam võimalik kohaldada selliselt, et saavutatakse raamotsusega kooskõlas olev tulemus. Teiste sõnadega, kooskõlalise tõlgendamise põhimõte ei saa olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele”.[30]

61. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas nimetatud kohtuasjas on siseriikliku õiguse kooskõlaline tõlgendamine võimalik. Piirdugem meenutamisega, et juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et selline tõlgendus on võimalik, näiteks tõlgendades kriminaalmenetluse seadustiku artikli 695-24 lõikes 2 toodud mõistet „Prantsuse kodanik” nii, et see hõlmab ka võrdväärse kodakondsusega isikuid, kelleks on teiste liidu liikmesriikide kodanikud, peab see kohus arvesse võtma raamotsusega 2002/584 taotletavaid erinevaid eesmärke, mille hulka kuulub süüdimõistetud isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tulemuslikkus, ning võib tõhusalt kasutada kohtuotsuse Kozłowski punktis 48 Euroopa Kohtu loodud kriteeriume ja eespool viidatud kohtuotsuse Wolzenburg punktis 76 sisalduvat kinnitust, selleks et igakülgselt hinnata põhikohtuasja vastustaja ja Prantsuse ühiskonna vahelist seost, et kindlaks teha, kas ta võib taotleda oma karistuse täitmist Prantsuse territooriumil.

V. Ettepanek

62. Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d’appel d’Amiens’i esitatud kahele eelotsuse küsimusele järgmiselt:

1. Ilma et see mõjutaks kaalutlusruumi, mida liikmesriigid võivad liidu õigust järgides kasutada nende tingimuste kindlaksmääramisel, mille võib seada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse kohaldamise eelduseks teiste liikmesriikide kodanike puhul, kes elavad või viibivad nende territooriumil, on liikmesriigid kohustatud rakendama nimetatud artikli 4 punkti 6 nii, et vahistamismäärust täitvatel õigusasutustel on õigus keelduda karistuse täideviimise eesmärgil tehtud Euroopa

29 — 16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03: Pupino (EKL 2005, lk I-5285, punkt 43).

30 — *Ibidem*, punkt 47.

vahistamismääruse täitmisest nii oma kodanike puhul kui ka teiste liikmesriikide kodanike puhul, kes viibivad või elavad nende territooriumil, kusjuures kõnealustel asutustel peab olema võimalik seda õigust teostada iga konkreetse juhtumi asjaolusid silmas pidades.

2. Igal juhul on ELTL artiklis 18 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttega vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu põhikohtuasjas, mis annab õiguse keelduda karistuse täitmise eesmärgil tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest vaid sel juhul, kui tagaotsitav on Prantsuse kodanik ja kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma.